

Ziekenhuiskunst

Jordi Lammers

‘Wat is dat?’ vraagt mijn tante.

Ze wijst naar een schilderij dat tegenover ons aan de muur van de bezoekersruimte hangt.

‘Kunst’, zegt mijn oom en hij laat zijn kartonnen bekertje vollopen met koffie. Ziekenhuiskoffie.

‘Dat begrijp ik, maar wat moet het voorstellen?’

Stap voor stap, als een ervaren museumbezoeker, loopt mijn oom steeds dichterbij het schilderij toe, tot de afstand tussen zijn neus en het doek niet meer dan een wijsvinger beslaat. Hij blijft even staan en loopt vervolgens naar achteren. Plukt aan zijn baardje, knikt. Houdt zijn mond open alsof hij elk moment aan een relaas over de kunstenaar kan beginnen.

Dan glijdt de ernst van zijn gezicht af.

Hij neemt een slok van zijn koffie en zegt: ‘al sla je me dood.’

Even tussendoor: mocht ik de suggestie wekken dat mijn oom en tante simpele zielen zijn – dat is niet mijn bedoeling. Ook ik vond het vervelend dat ik geen idee had waar ik naar keek. Normaal gesproken accepteer ik dat abstracte kunst een bepaalde frustratie naar boven haalt, sterker nog, ik houd van die vervreemding, ik ga ervoor naar het museum. Maar hier, in deze kille tussenruimte tussen leven, ziekte en dood, waar mensen al genoeg dubbele gevoelens ervaren, had ik liever een stilleven gezien. Een hollands landschap. Twee appels op een gouden

fruitschaal. In plaats daarvan keek ik naar een doek dat, behalve twee knalgele cirkels in het midden, volledig zwart was geverfd. Dat was het. Plotseling ervaaarde ik wat mam ervaart als ze poëzie leest. Het gevoel dat je voor de gek wordt gehouden. Alsof de schilder zonder reden of doel iets willekeurig op het doek heeft gezet.

Hoe dan ook, we hadden hier liever niet gezeten. Mijn oom en tante, mijn neefjes en mijn nichten, pap, mam en mijn broer. Allemaal verlangden we terug naar de tijd dat oma zich zorgen maakte over kleine dingen: of haar jurk gepast was voor een kerkbezoek, of er genoeg soep was, of de buren geen last hadden van de muziek. Vaak haalden we onze schouders op en gaven we het antwoord dat ze wilde horen. Dan kwam er weer genoeg ruimte vrij om ergens anders over te piekeren.

We vonden het daarom zo bijzonder dat oma de laatste dagen iets beter in haar vel leek te zitten. De vrouw die nachten wakker lag toen er twee straten verder een fiets was gestolen, had geen enkele angst om dood te gaan. Ze was er simpelweg niet mee bezig. Wat komt, dat komt. Die mentaliteit.

Oma. In haar hoofd krachtiger dan ooit tevoren, lichamelijk zichtbaar afgezwakt. Aan de arm van mijn moeder loopt ze de bezoekersruimte in. Mijn broer stoot me zachtjes aan, lacht zacht genoeg dat alleen ik hem kon horen. Al zolang we haar kennen, beweegt ze zich voort als een pinguïn, wankelend, schuifelend, alsof ze een veel te strakke broek draagt. Het eerste dat ze vraagt als ze ons ziet: 'hebben jullie de weg naar het ziekenhuis kunnen vinden?' Het tweede dat ze vraagt: 'waar hebben jullie de auto staan?' Nadat we haar gerust hebben gesteld, begint ze over het personeel te vertellen: aardige mensen, dat zeker, maar het is toch ongelofelijk dat ze met zo weinig mensen zoveel werk moeten verzetten, wassen, poetsen, medicijnen geven, emmers legen, rapporten schrijven, en dan ook nog tijd vrijmaken voor

een praatje. Daarna neemt ze het gebouw onder de loep: kale gangen, vind je niet? Wel goede toiletten gelukkig, maar dat mag je van een ziekenhuis verwachten. Voor ik het vergeet te zeggen: hebben jullie al een broodje bij de catering gekocht? Niet doen hoor.

Eenmaal stilgevallen, wrijft ze in haar kleine oogjes. Het bezoek maakt haar nogal moe, fluistert opa in mijn oor. Hij heeft de mouwen van zijn geruite blouse zo ver mogelijk opgeknoopt. Zijn behaarde armen, diepe ogen en enorme handen hebben hem de bijnaam gorilla gegeven. Moet je nagaan hoe grappig het eruitziet als opa en oma naast elkaar over straat lopen.

Aan het einde van de middag kijkt oma opzichtig naar de klok. De neefjes en nichtjes spelen tikkertje. Ze kruipen onder de stoelen van de bezoekersruimte en proberen zich achter oma's rug te verstoppen. Ze kiezen hun positie bewust. Niemand durft uit te halen als je achter oma staat. 'Ik ga mijn bed opzoeken' zegt oma na een tijdje. Haar stem klinkt dun en rafelig, alsof het de laatste woorden van de dag zijn. De ooms, tantes, neefjes en nichten verdwijnen. Als het eenmaal vijf uur is, besluiten ook wij naar huis te rijden.

Voordat we naar de auto lopen, geven we oma een kus op de wang. Opa geven we een knuffel. Mam, de oudste van het gezin, slaat haar arm om haar moeder heen. 'Ik vind het knap hoe je ermee omgaat, ma. Je doet er nogal nuchter over, maar het moet heus niet altijd even makkelijk zijn.'

Oma knikt, verwerkt de opmerking in stilte. Zoekt naar zo min mogelijk woorden om zoveel mogelijk te zeggen.

'Zie je dat schilderij daar?'

Een wijzende vinger. Vier hoofden die gelijktijdig dezelfde kant op draaien.

'Zo gaat het ongeveer.'